

*О.М. Балакірева,
канд. соціол. наук*

*Olga M. Balakireva,
Ph.D. in Sociology*

Д.А. Дмитрук

Dmytro A. Dmytruk

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Для підготовки матеріалів використані результати моніторингу громадської думки населення України, що проводиться спільно Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка та Центром „Соціальний моніторинг”. Вибіркова сукупність кожного опитування складає не менше 2000 респондентів, репрезентативна за основними соціально-демографічними ознаками по відношенню до дорослого населення України. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1:0,9 до 0,5:0,5 не перевищують 2%. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю („вічна-віч”) за місцем проживання респондента.

Останнє опитування проведено з 19 по 27 вересня 2006 р. в усіх областях України, АР Крим та місті Києві в межах виконання. Дослідження здійснено в межах науково-дослідної роботи “Людський фактор інноваційного розвитку українського суспільства” на замовлення Інституту економіки та прогнозування НАН України. Всього опитано 2143 респондентів віком від 18 до 70 років. Опитування проведено у 132 населених пунктах України: 72 містах та 60 селах.

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Таблиця 1

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Чи змінилося останнім часом (за останні два-три місяці)
соціально-економічна ситуація в країні?”, %

	Січень 2006	Квітень 2006	Вересень (перша декада) 2006	Вересень (третя декада) 2006
Стала краще	8	6	5	5
Така ж	43	56	51	50
Стала гірше	49	38	44	45

Таблиця 2

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Як Ви ставитесь до передачі у приватну власність (приватизації) ... ?”, %**

	Негативно	Скоріше, негативно	Скоріше, позитивно	Позитивно	Важко відповісти
Великих підприємств	40	24	17	8	11
	64		25		
Землі	34	19	21	14	12
	53		35		
Малих підприємств	22	16	36	15	11
	38		51		

Таблиця 3

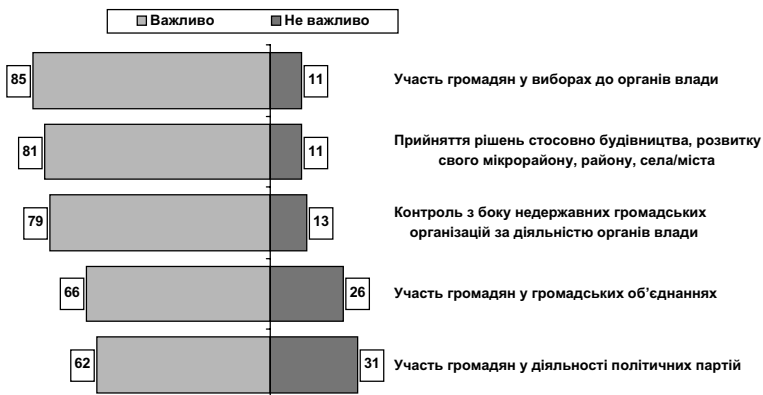
**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
Яким чином, на Вашу думку, держава має брати участь
в управлінні економікою?**

Треба поєднати державне управління і ринкові методи	54
Треба повернутися до планової економіки на основі повного державного обліку і контролю	24
Треба мінімізувати участь держави – все регулює ринок	10
<i>Важко відповісти</i>	12

Таблиця 4

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
Економічні реформи зараз потрібно продовжувати чи їх варто припинити?**

Варто продовжувати	56
Варто припинити	19
<i>Важко відповісти</i>	25

**Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Наскільки важливою для розвитку України Ви вважаєте участь громадян у таких діях...?”, %
(сума відповідей “дуже важливо” та “скоріше, важливо”, “скоріше, не важливо” та “зовсім не важливо”)**

СОЦІАЛЬНЕ САМОПОЧУТЯ ТА СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ

Таблиця 5

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
Чи схвалюєте Ви сучасний економічний і політичний курс країни в цілому?**

Так	8	28
Скоріше, так, ніж ні	20	
Скоріше, ні, ніж так	30	64
Ні	34	
<i>Важко відповісти</i>	8	

Таблиця 6

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
Що б Ви могли сказати про свій настрій в останні дні?**

Відчуваю напругу, страх, тугу	37
Нормальний стан, хороший настрій	62
<i>Немає відповіді</i>	1

Таблиця 7

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
Як Ви вважаєте, від чого здебільшого залежить те,
як складається Ваше життя?**

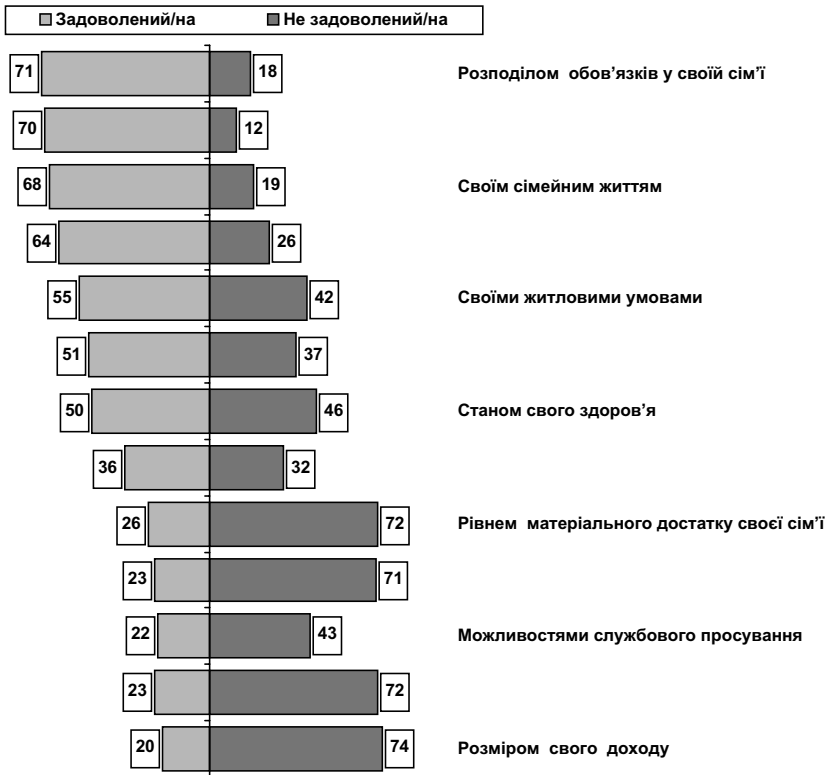
Здебільшого від зовнішніх обставин	17	42
Деякою мірою від Вас, але більше від зовнішніх обставин	25	
Однаковою мірою від Вас і від зовнішніх обставин	34	
Більшою мірою від Вас, ніж від зовнішніх обставин	14	21
Здебільшого від Вас	7	
<i>Важко відповісти</i>	3	

Таблиця 8

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Деякі люди почуваються, що вони незалежні у виборі і самі визначають свій життєвий шлях, інші ж – що вони ніяк реально не впливають на те, що з ними відбувається. Будь ласка, користуючись цією шкалою, де “1” означає, що Ви зовсім не впливаєте, а “10” – що Ви суттєво впливаєте, оцініть, якою мірою, як Вам здається, Ви впливаєте на хід свого життя”, %

Зовсім не впливаю – 1	4	25
2	4	
3	8	
4	9	
5	19	32
6	13	
7	15	40
8	12	
9	7	
Сильно впливаю – 10	6	
<i>Важко відповісти</i>	3	

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Якою мірою Ви задоволені:...”, %
(сума відповідей “дуже важливо” та “скоріше, важливо”, “скоріше, не важливо” та “зовсім не важливо”)

Таблиця 9

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Беручи до уваги всі обставини, оцініть, наскільки Ви задоволені своїм життям в цілому”, %

Не задоволений (а) – 1	9	36
2	5	
3	11	
4	11	
5	18	30
6	12	
7	14	34
8	11	
9	5	
Задоволений (а) – 10	4	
Середній бал	7,419	

Таблиця 10

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Чи згодні Ви з нижченаведеними судженнями?“, %

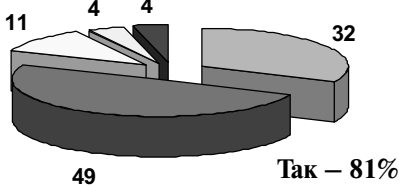
	Згоден(на)	Не згоден(на)	Важко відповісти
Більшість державних чиновників, депутатів та інших людей „при владі“ цікавлять лише питання власного збагачення та влаштування	84	9	7
Політичні лідери віддалені від народу і байдужі до його проблем	82	13	5
Нинішня ситуація в суспільстві нестійка і непередбачувана	79	14	7
Моє становище в суспільстві і становище людей мого оточення з кожним роком стає все гіршим	64	26	10

Таблиця 11

Питома вага ствердних відповідей на запитання „Чи знаєте Ви, як можете діяти, щоб впливати...?“, %

На вирішення гострих питань у своєму населеному пункті	22
На діяльність місцевих органів влади	17
На вирішення питань державної політики	9

Ні – 4%

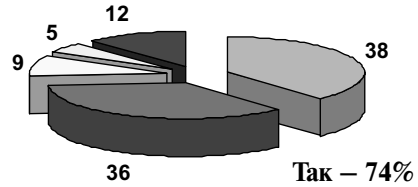

- Так, я з цим повністю згоден
- Скоріше, так, ніж ні
- Скоріше, ні, ніж так
- Ні
- Важко відповісти

Рис. 3.1. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Наскільки Ви погоджуєтеся з тим, що кожний громадянин повинен відчувати відповідальність за майбутнє своєї країни?“, %

(грудень 2005 р.)

Ні – 4%

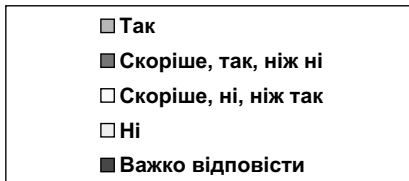
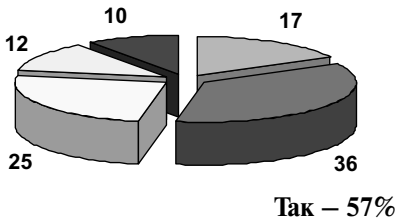

- Так, я з цим повністю згоден
- Скоріше, так, ніж ні
- Скоріше, ні, ніж так
- Ні
- Важко відповісти

Рис. 3.2. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Наскільки Ви погоджуєтеся з тим, що кожний громадянин повинен відчувати відповідальність за майбутнє своєї країни?“, %

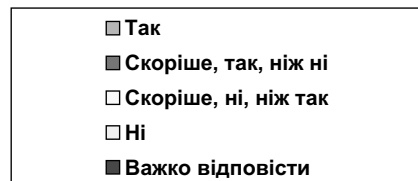
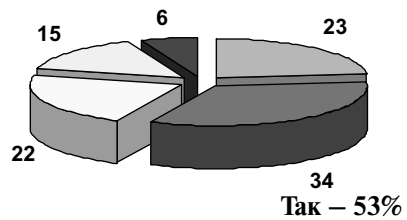
(вересень 2006 р.)

Ні – 37%

Рис. 4.1. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Чи відчуваєте Ви себе відповідальним за майбутнє України?”, % (грудень 2005 р.)

Ні – 37%

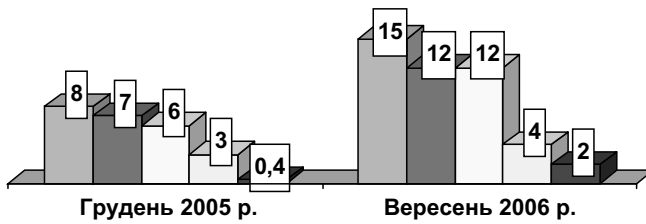

Рис. 4.2. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Чи відчуваєте Ви себе відповідальним за майбутнє України?”, % (вересень 2006 р.)

Таблиця 12

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Наскільки важливою для розвитку України Ви вважаєте участь громадян у таких діях...?”, %**

	Грудень 2005			Вересень 2006		
	Важливо	Не важливо	Важко відповісти	Важливо	Не важливо	Важко відповісти
Участь громадян у діяльності політичних партій	64	27	9	62	31	7
Участь громадян у громадських об'єднаннях	65	25	10	66	26	8
Участь громадян у виборах до органів влади	82	12	6	85	11	4
Контроль з боку недержавних громадських організацій зі діяльністю органів влади	74	17	9	79	13	8
Прийняття рішень стосовно будівництва, розвитку свого мікрорайону, району, села/міста	-	-	-	81	11	8

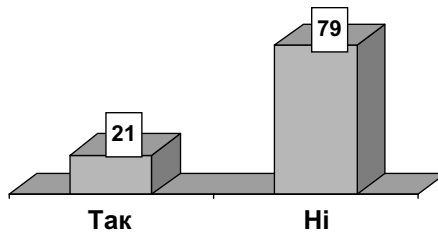
- Участь у громадських організаціях, причетних до виборів до органів влади
- Участь у діяльності політичних партій
- Участь у громадських об'єднаннях
- Участь у недержавних громадських організаціях, які здійснюють контроль за діяльністю органів влади
- Інші громадські організації

Рис. 5. Питома вага ствердних відповідей на за питання: „Чи берете Ви участь у діяльності громадських організацій (членство в організації не обов'язкове)”, %

Таблиця 13

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Наскільки доступними, на Вашу думку, є державні органи влади для отримання інформації, необхідної для реалізації Ваших прав?”, %

Цілком доступні, могу звернутися будь-коли і отримати всю необхідну інформацію	6	33
Скоріше доступні, ніж недоступні	27	
Скоріше недоступні, ніж доступні	45	66
Зовсім недоступні	21	
Немає відповіді	1	

Рис. 6. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Чи брали Ви участь впродовж останнього року в громадському обговоренні важливих питань місцевої громади (референдуми, громадські слухання, збори, мітинги, засідання відповідного громадського комітету, складання петицій, звернень до органів влади, страйки, пікетування тощо)?”, %

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

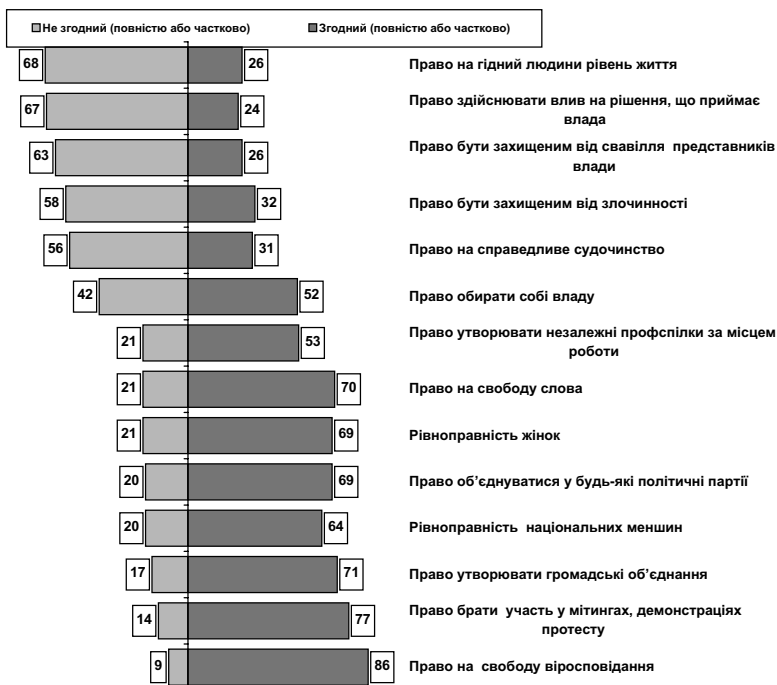

Рис. 7. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Наскільки Ви згодні, що в Україні реально існують такі права і свободи громадян?“, %

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ¹

Регіональні розбіжності спостерігаються на рівні настроїв, оцінок, очікувань та реальної поведінки громадян. Ознакою сучасного стану є високий рівень оцінки важливості участі населення у виборах до органів влади (85%), у прийнятті рішень стосовно будівництва, розвитку свого мікрорайону, району, села/міста (81%), контролі з боку недержавних громадських організацій за діяльністю органів влади (79%), участі у діяльності громадських організацій (66%). Мешканці Західного та Північного регіонів та міста Києва вважають органи дер-

¹ Склад регіонів, який використано для аналізу регіональних особливостей:

Західний регіон: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька обл.;

Центральний регіон: Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Хмельницька, Черкаська області;

Північний регіон: Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська області;

Східний регіон: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області;

Південний регіон: Миколаївська, Одеська, Херсонська області.

АР Крим та м. Київ аналізуються окремо.

жавної влади більш доступними для отримання інформації. В цих регіонах також більш високий рівень оцінки важливості різних форм участі громади у суспільному житті та рівень індивідуальної активності населення з метою впливу на прийняття важливих для регіону рішень.

Необхідно відзначити, що після „помаранчевої революції” 2004 р. формується усвідомлення сили дії та значущості власної позиції щодо суспільних змін, відбувається перехід від загального декларування щодо ролі громадян у розвитку своєї країни до активізації участі вирішенні різноманітних актуальних питань, хоча ці процеси мають регіональні особливості та відбуваються з різним ступенем інтенсивності.

Таблиця 14

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Наскільки доступними, на Вашу думку, є державні органи влади для отримання інформації, необхідної для реалізації Ваших прав?”, %**

	Україна	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	Київ
Доступні	33	39	29	40	31	32	25	37

Таблиця 15

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Чи брали Ви участь впродовж останнього року в громадському обговоренні важливих питань місцевої громади (референдуми, громадські слухання, збори, мітинги, засідання відповідного громадського комітету, складання петицій, звернень до органів влади, страйки, пікетування тощо)?” %**

	Україна	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	Київ
Так	21	23	18	24	14	15	39	46

Таблиця 16

Динаміка оцінки респондентами необхідності громадської активності як важливої функції, за регіонами, (%)

	11.2002		09.2006	
	Участь громадян у НГО	Контроль з боку НГО за діяльністю органів влади	Участь громадян у НГО	Контроль з боку НГО за діяльністю органів влади
Захід	55	69	73	85
Центр	56	74	55	69
Північ	45	63	75	82
Схід	51	74	64	76
Південь	56	76	62	89
АР Крим	55	74	64	73
м. Київ	48	69	75	75
УКРАЇНА	53	72	66	79

Таблиця 17

**Питома вага тих, хто згодний з наведеними твердженнями
залежно від регіону, %**

		Регіони							
		Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	Київ	Україна
Кожний громадянин має відчувати відповідальність за майбутнє своєї країни	2003	86	82	72	74	79	74	68	77
	2005	88	79	79	76	82	86	57	79
	2006	79	69	82	70	78	62	91	75
Я відучаю себе відповідальним за майбутнє своєї країни	2003	49	43	39	37	43	34	35	41
	2005	68	59	65	46	55	67	47	56
	2006	63	52	71	47	52	58	78	57

ОЦІНКА МАТЕРІАЛЬНОГО СТАНОВИЩА (вересень 2006 р.)

Таблиця 18

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Скажіть, будь ласка, який щомісячний дохід у розрахунку
на одного члена сім'ї Ви вважали б сьогодні достатнім
для нормального життя у Вашому населеному пункті?“, %**

100 – 999 грн.	14
1000 грн.	22
1001 – 1500 грн.	18
1501 – 2000 грн.	16
2000 грн. і більше	22
<i>Відмова від відповіді</i>	4
<i>Важко відповісти</i>	4
Середнє значення	1980,07 грн.

Таблиця 19

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Скажіть, будь ласка, якою мала би бути Ваша щомісячна заробітна плата,
щоб Ви відчули себе задоволеним: (витрачені зусилля на працю відповідали
б заробітку)?“, %**

Від 1000 грн. та менше	12
Від 1001 до 1500 грн.	14
Від 1501 до 2000 грн.	19
Від 2001 до 3000 грн.	17
Від 3001 до 5000 грн.	17
Від 5001 грн. та більше	9
<i>Відмова від відповіді</i>	5
<i>Важко відповісти</i>	7
Середнє значення	3572,59 грн.

Таблиця 20

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Скажіть, будь ласка, яким був дохід Вашої родини минулого місяця в розрахунку на одного члена родини?“, %

250 грн. та менше	9
Від 251 до 350 грн.	9
Від 351 до 500 грн.	23
Від 501 до 1000 грн.	21
Від 1001 до 3000 грн.	6
3001 грн. та більше	1
<i>Відмова від відповіді</i>	18
<i>Важко відповісти</i>	13
Середнє значення	707,13 грн.

Таблиця 21

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Скажіть, будь ласка, яким мав би бути сукупний місячний дохід Вашої родини, щоб Вам повністю вистачало і Ви відчували б себе задоволеним?“ , %

Від 100 до 1000 грн.	3
Від 1001 до 5000 грн.	14
Від 5001 до 10 000 грн.	12
Від 10 001 до 20 000 грн.	11
Від 20 001 до 50 000 грн.	15
Від 50 001 до 100 000 грн.	6
Від 100 001 до 1 000 000 грн.	3
<i>Відмова від відповіді</i>	11
<i>Важко відповісти</i>	25
Середнє значення	28227,10 грн.

Таблиця 22

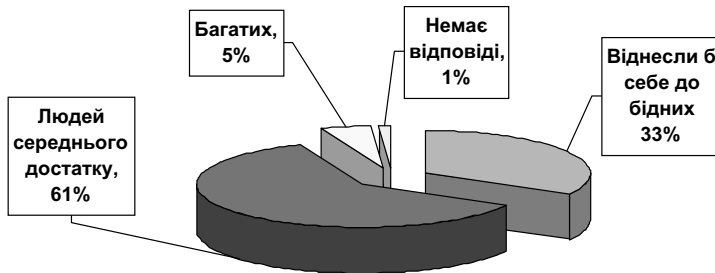
Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Скажіть, будь ласка, якої суми (додатково до наявних доходів) Вам би вистачило для задоволення Ваших життєвих потреб на найближчі 12 місяців?“ , %

Від 100 до 1000 грн.	11
Від 1001 до 2000 грн.	17
Від 2001 до 3000 грн.	13
Від 3001 до 5000 грн.	22
Від 5001 до 10 000 грн.	13
3001 грн. та більше	5
<i>Відмова від відповіді</i>	9
<i>Важко відповісти</i>	10
Середнє значення	4778,58 грн.

Таблиця 23

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Скажіть, будь ласка, якою мірою Ви згодні з такими твердженнями...“, %

	Повністю згоден	Скоріше, згоден	Скоріше, не згоден	Повністю не згоден	Важко відповісти
Розміри моєї зарплатні (доходу) відповідають реальним трудовим витратам	7	21	40	25	7
	28		65		
Розміри моєї зарплатні (доходу) нижче реальних трудових витрат	28	33	21	8	10
	61		29		

Рис. 8. Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Як би Ви оцінили своє становище порівняно з іншими мешканцями Вашого населеного пункту?“, %

Таблиця 24

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „З яким з даних тверджень Ви погоджуєтесь найбільшою мірою?“, %

Все не так погано і можна жити	28
Жити важко, але можна і терпіти	48
Терпіти наш тяжкий стан вже неможливо	24

Таблиця 25

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Як змінилося життя Вашої родини в поточному місяці (за останні 30 днів) порівняно з попереднім місяцем?“, %

	<i>Січень 2006</i>	<i>Квітень 2006</i>	<i>Вересень (перша декада) 2006</i>	<i>Вересень (третя декада) 2006</i>
Істотних змін не відбулося	69	72	64	68
Добробут зменшився	23	21	29	25
Добробут зріс	8	7	7	7

Таблиця 26

Розподіл відповідей респондентів на питання: „Оцініть, будь ласка, як зміниться життя Вашої родини (Ваше особисто) через півроку?“, %

	<i>Січень 2006</i>	<i>Квітень 2006</i>	<i>Вересень (перша декада) 2006</i>	<i>Вересень (третя декада) 2006</i>
Добробут зросте	13	14	12	11
Суттєвих змін не відбудеться	63	63	59	60
Добробут зменшиться	22	20	29	29
Не дали відповіді	2	3	–	–

Таблиця 27

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Як Ви вважаєте (очікуєте), протягом наступних одного-двох місяців доходи Вашої родини будуть зростати швидше, ніж ціни, приблизно тими ж темпами, що і ціни, або повільніше?“, %

	<i>Січень 2006</i>	<i>Квітень 2006</i>	<i>Вересень (перша декада) 2006</i>	<i>Вересень (третя декада) 2006</i>
Доходи будуть зростати повільніше, ніж ціни	71	74	76	78
Доходи та ціни будуть зростати однаковими темпами	25	22	20	18
Доходи будуть зростати швидше, ніж ціни	4	3	4	4

ДИНАМІКА САМООЦІНКИ МАТЕРІАЛЬНОГО СТАНОВИЩА

Моніторинг таких показників суб'єктивної самооцінки, як відповіді на запитання „Якщо рівень матеріального добробуту середнього мешканця України взяти за деякий середній показник, то як Ви би, порівняно з ним, оцінили власне матеріальне становище?“ та “Яке в цілому матеріальне становище Вашої родини?“, дозволяє виявити суттєву зміну в самооцінці свого матеріального становища, відповідно до якого спостерігається стала тенденція збільшення питомої ваги тих, хто оцінює свій стан на середньому рівні та зменшення тих, хто відносить себе до низького та дуже низького рівня.

З вересня 2006 р. з метою вдосконалення інструменту виміру майнового розшарування населення та більш чіткої диференціації населення за матеріальними можливостями було розроблено шкалу з шести градацій, яка більш конкретно визначає рівні споживання та уникає оціночних висловлювань. Перші виміри доводять доцільність такого підходу, свідчать про можливість виділити групи населення, яка живе нижче межі злиденності, нижче межі бідності, виокремити різні можливості покупної спроможності. Так, вересень опитування 2006 р. показало, що 9% обмежують себе в харчуванні, 25% зазначили, що їм вистачає на харчування, але придбання одягу та взуття потребує накопичування та використання заощаджень. Отже, третина населення має вкрай обмежені, й навіть – недостатні, ресурси для забезпечення повсякденних потреб. Ще 31% обрали варіант: „Вистачає на харчування та необхідний одяг, взуття. Для таких покупок, як гарний костюм, мобільний телефон, мала побутова техніка (праска, пилосос тощо), необхідно накопичувати або позичати гроші, брати кредит“. Варіант „Вистачає на харчування, одяг, взуття, інші покупки. Для придбання дорогих речей (велика побутова техніка, телевізор, холодильник, комп'ютер, пральна машина) необхідно накопичувати або позичати гроші“ зазначили 22%. Запропонована шкала дозволила виокремити 10% населення з високим рівнем доходів, яким „Вистачає на харчування, одяг, взуття, дорогі покупки (телевізор, холодильник тощо). Для таких покупок, як нова машина, дачна ділянка тощо, необхідно накопичувати або позичати гроші“. Ще 2,3% можуть дозволити собі все: „Будь-які покупки можу зробити в будь-який час“.

Таблиця 28
**ЯКЩО РІВЕНЬ МАТЕРІАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ ПЕРЕСІЧНОГО МешКАНЦЯ УКРАЇНИ ВЗЯТИ ЗА ДЕЯКИЙ
 СЕРЕДНІЙ ПОКАЗНИК, ТО ЯК БИ ВИ, ПОРІВНЯНО З НИМ, ОЦІНИЛИ Б ВЛАСНЕ
 МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ?**

	Дуже високий	Високий	Вищий за середній	Середній	Нижчий за середній	Низький	Дуже низький	Немає відповіді
12.1994	0	0	3	30	27	24	16	-
03.1995	0	1	4	25	29	26	15	-
05.1995	0	1	4	28	31	24	12	-
08.1995	0	0	2	36	30	21	11	-
02.1996	0	0	3	28	34	23	12	-
12.1996	0	0	2	23	32	29	14	-
02.1997	0	0	2	20	27	31	20	-
04.1997	0	0	2	26	29	26	17	-
05.1997	0	0	2	28	32	25	13	-
06.1997	0	0	1	25	27	27	20	-
09.1997	0	0	2	21	28	31	18	-
12.1997	0	0	1	20	28	31	20	-
01.1998	0	0	1	19	28	34	18	-
02.1998	0	0	1	21	28	31	19	-
03.1998	0	0	2	22	26	31	19	-
06.1998	0	0	2	25	34	25	16	-
10.1998	0	0	3	25	25	31	16	-
12.1998	0	0	2	23	28	29	18	-
03.1999	0	0	2	18	27	29,7	23	-
08.1999	0	0	3	21	26	27	23	-
09.1999	0	0	1	23	30	25	21	-
10.1999	0	0	2	28	27	26	17	-
11.1999	-	0	1	26	26	28	18	1
12.1999	0	0	1	24	29	27	19	-

Продовження таблиці 28
ЯКЩО РІВЕНЬ МАТЕРІАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ СЕРЕДНЬОСТАТИСТИЧНОЇ СІМ'Ї УКРАЇНИ ПРИЙНЯТИ ЗА ДЕЯКИЙ СЕРЕДНІЙ ПОКАЗНИК, ТО ЯК ВИ, ПОРІВНЯНО З НИМ, ОЦІНЮЄТЕ МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ВАШОЇ СІМ'Ї?

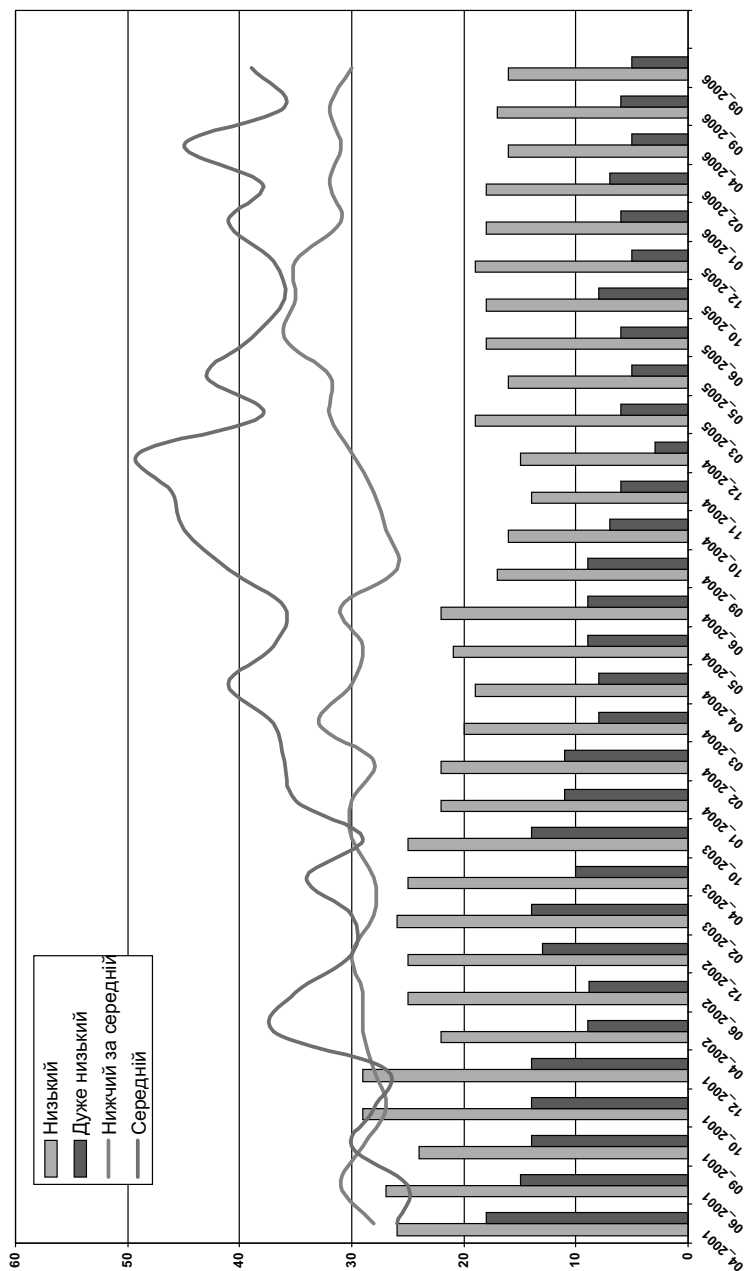
	Дуже високий	Високий	Вищий за середній	Середній	Нижчий за середній	Низький	Дуже низький	Немає відповіді
01.2000	0	0	1	25	26	29	19	-
05.2000	0	0	1	22	24	28	24	1
10.2000	0	0	2	29	26	27	16	-
12.2000	0	0	2	29	28	23	18	-
03.2001	0	0	2	28	30	24	16	-
04.2001	0	0	2	26	28	26	18	0
06.2001	0	0	2	25	31	27	15	0
09.2001	0	0	3	30	29	24	14	0
10.2001	0	0	2	28	27	29	14	0
11.2001	0	0	3	37	27	22	11	-
12.2001	-	0	1	27	28	29	14	1
01.2002	0	0	2	31	28	25	14	-
04.2002	0	0	2	37	29	22	9	0
05.2002	0	0	2	30	30	26	12	-
06.2002	0	0	2	35	29	25	8,8	-
12.2002	0	0	2	30	30	25	13	-
02.2003	-	-	2	30	28	26	14	-
04.2003	0	0	3	34	28	25	10	-
10.2003	-	-	2	29	30	25	14	-
01.2004	-	0	2	35	30	22	11	-
02.2004	-	0	3	36	28	22	11	-
03.2004	-	0	2	37	33	20	8	-
04.2004	0	0	2	41	30	19	8	-
05.2004	0	0	4	37	29	21	9	-

**ЯКЩО РІВЕНЬ МАТЕРІАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ СЕРЕДНОСТАТИСТИЧНОЇ СІМ'Ї УКРАЇНИ ПРИЙНЯТИ
ЗА ДЕЯКИЙ СЕРЕДНІЙ ПОКАЗНИК, ТО ЯК ВИ, П
ПОРІВНЯНО З НИМ, ОЦІНЮЄТЕ МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ВАШОЇ СІМ'Ї?**

Закріплення таблиці 28

	Дуже високий	Високий	Вищий за середній	Середній	Нижчий за середній	Низький	Дуже низький	Немає відповіді
06.2004	-	0	2	36	31	22	9	0
09.2004	-	4	3	41	26	17	9	-
10.2004	-	1	4	45	27	16	7	-
11.2004	0	0	5	46	28	14	6	1
12.2004	-	0	3	49	30	15	3	-
03.2005	-	1	4	38	32	19	6	0
05.2005	0	0	3	43	32	16	5	1
06.2005	0	0	1	39	36	18	6	0
10.2005	0	0	2	36	35	18	8	1
12.2005	0	0	3	37	35	19	5	1
01.2006	0	0	3	41	31	18	6	1
02.2006	0	1	3	38	32	18	7	1
04.2006	0	0	3	45	31	16	5	-
09.2006	0	4	5	36	32	17	6	-

Рис. 9. Динаміка розподілу відповідей на запитання: „Якщо рівень матеріального добробуту середньостатистичної сім'ї України прийняти за деякий середній показник, то як Ви, порівняно з ним, оцінюєте матеріальне становище Вашої сім'ї?“, %

Таблиця 29
Розподіл відповідей на запитання „ЯКЕ В ЦЬОМУ МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ВАШОЇ СІМ'Ї?“, %

Дата	Легко зводимо кінці з кінцями, грошей не вистачає навіть на необхідні продукти	Вистачає на харчування та на придбання необхідних недорогих речей	В цілому на життя вистачає, але придбання речей тривалого вжитку, таких, як меблі, холодильники, уже викликає труднощі	Живемо забезпечено, але зробити деякі покупки ми поки що не в змозі (купити квартиру; автомобіль)	Ми можемо собі дозволити придбати практично все, що хочемо, в будь-який час	Важко відповісти
02.1999	29	40	22	3	0	6
03.1999	48,4	35,9	10,9	1,9	0,2	2,7
06.1999	58	29,3	10,3	1,7	0,1	0,6
09.1999	43,2	37,9	15	2,4	0,2	1,3
12.1999	46,7	37,4	12,8	2,1	0,2	0,8
05.2000	44,2	36	13,8	2,2	0,3	3,5
12.2000	31,8	42,7	19,3	3,2	0,3	2,7
02.2001	37,1	41,8	18,2	2,4	0,1	0,4
03.2001	34,8	42,9	17,7	3,4	0,3	0,9
04.2001	37,8	39,7	17,4	4,3	0,4	0,4
06.2001	32,3	43,9	18,4	2,8	0,3	2,3
09.2001	24,9	41,7	25,1	4,3	0,3	3,7
10.2001	34,9	42,7	17,8	2,9	0,2	1,5
10.2001	28,7	42,7	23,5	3,6	0,5	1
11.2001	28,8	40,4	24	5,8	0,6	0,4
12.2001	35,6	40,9	19,3	2,9	0,4	0,9
01.2002	32,1	44,6	19,6	3	0,3	0,4
02.2002	43,7	37,2	15,3	2,8	0,1	0,9
03.2002	30,3	47,2	19,4	2,4	0,2	0,5
03.2002	30,7	42,4	22,3	3,5	0,3	0,8
06.2002	25,2	46,7	22,3	4,5	0,4	0,7
02.2003	3,2	38	22	4	0	4
09.2003	24,6	45,6	24,2	4,8	0,2	0,6
10.2003	23,9	39,6	24,9	8,7	0,8	2,1
11.2003	26,1	43,1	25,7	4,2	0,4	0,5
12.2003	24	45,6	24,9	4,9	0,2	0,4
02.2004	24,5	39,2	28,9	5,6	0,6	1,2
06.2004	23,2	42,6	28,9	4	0,4	0,9
09.2004	21,4	41,7	30	5	0,3	1,6

Закінчення таблиці 29
Розподіл відповідей на запитання „ЯКЕ В ЦЬЛОМУ МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ВАШОЇ СІМ'Ї?”, %

Дата	Ледве зводило кінці з кінцями, грошей не вистачає навіть на необхідні продукти	Вистачає на харчування та на придбання необхідних недорогих речей	В цілому на життя вистачає, але придбання речей тривалого вжитку, таких, як меблі, холодильники, уже висликає труднощі	Живемо забезпечено, але зробити деякі покупки ми поки що не в змозі (купити квартиру, автомобіль)	Ми можемо собі дозволити придбати практично все, що хочемо, в будь-який час	Важко відповісти
05.2005	13,5	44,1	33,7	5,6	0,3	2,8
06.2005	16,3	46	33,3	3,6	0,2	0,6
08.2005	19,6	37,8	33,8	5,3	0,2	3,3
10.2005	23,5	41	29	4,2	0,4	1,9
12.2005	18,7	42,9	31,9	5,3	0,5	0,7
01.2006	18,6	45,9	28,1	6,2	0,6	0,6
02.2006	17,1	38,6	36,9	5,8	0,5	1,1
04.2006	16,6	41,9	34,6	5,3	0,4	1,2

Таблиця 29.1
Розподіл відповідей на запитання „ЯКЕ В ЦЬЛОМУ МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ВАШОЇ СІМ'Ї?”, %

Дата	Змінені економічні умови навіть на харчуванні	Вистачає на харчування та необхідні одяг, взуття. Для як гарний костюм, мобільний телефон, мала побутова техніка (праска, пилосос тощо), необхідно накопичувати або позичати гроші	Вистачає на харчування та одяг, взуття, інші покупки. Для придбання дорогих речей (велика побутова техніка, телевізор, холодильник, комп'ютер, пральна машина) необхідно накопичувати або позичати гроші	Вистачає на харчування, одяг, взуття, дорогі покупки (телевізор, холодильник тощо). Для таких покупок, як нова машина, деяка дівчина тощо, необхідно накопичувати або позичати гроші	Будь які покупки можуть зробити в будь-який час	Важко відповісти
09.2006*	9,4	30,7	22	10,4	2,3	0,4

* 3 вересня 2006 р. з метою вдосконалення інструменту виміру майнового розташування населення було змінено шкалу: запропоновано шість описових градаций

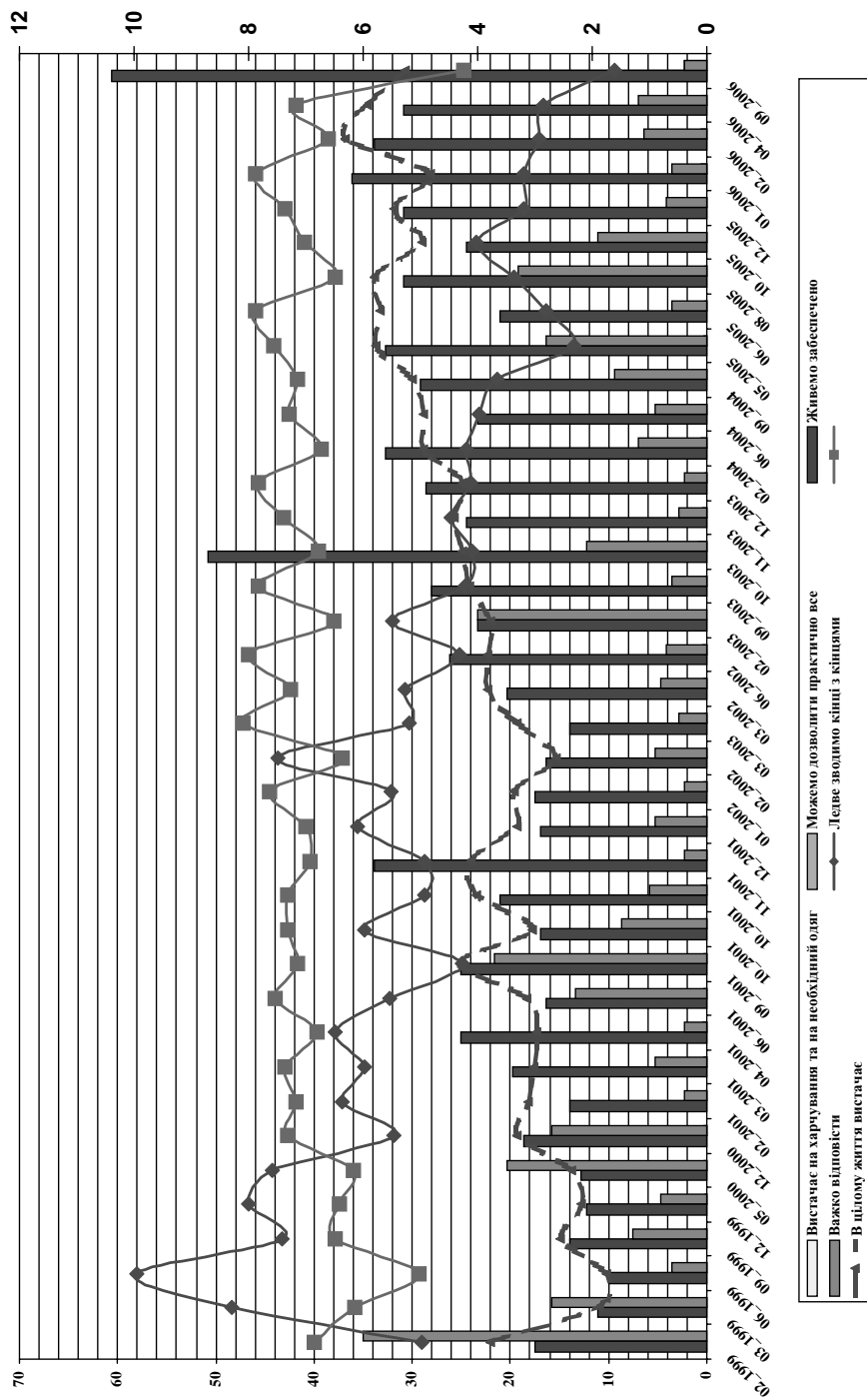

Рис. 10. Динаміка розподілу відповідей на запитання «Яке в цілому матеріальне становище Вашої сім'ї?», %

ЕКОНОМІЧНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА ПОВЕДІНКА

Таблиця 30

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Яку життєву економічну стратегію Ви обираєте для себе?“, %

Мати постійний заробіток, але „робити капітал” додатковим шляхом	37
Мати невелику, але гарантовану заробітну плату	31
Ризикувати, терпіти, але заробляти „капітал”	16
Займатися домашніми справами, щоб чоловік/дружина заробляв(ла)	10
Інше, що саме	6

Таблиця 31

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Зараз я запропоную Вам висловлювання, що описують різне ставлення до життя, а Ви скажіть, будь ласка, Ви згодні чи не згодні з кожним із них?“, %

	Згоден	Не згоден	Важко відповісти
Мені доводиться "крутитися", хапатися за будь-яку можливість заробити, аби забезпечити собі і близьким стерпне життя	55	36	9
Я змирився з тим, що довелося відмовитися від звичного способу життя; жити, обмежуючи себе у великому і малому	42	49	9
Я живу, як і раніше, для мене в останні роки нічого особливо не змінилося	41	49	10
Мені вдалося використати нові можливості, щоб добитися більшого в житті	39	49	12
Я ніяк не можу пристосуватися до сучасного життя	30	62	8

Таблиця 32

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Як Ви будете реагувати, якщо виникне загроза стати безробітним?“, %

Буду інтенсивно шукати роботу за своєю спеціальністю	47
Зміню спеціальність на більш потрібну та привабливу	20
Займусь приватним бізнесом, стану приватним підприємцем	9
Займусь приватною справою, але не буду її офіційно реєструвати	4
Залишусь вдома, присвячу себе родині, справам у домогосподарстві	5
Буду добиватися відновлення на попередньому місці роботи	5
Інше	2
Відмова від відповіді	8

Таблиця 33

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Зараз мені хотілося б дізнатися Вашу думку з низки різних питань.
Як би Ви визначили свою точку зору за шкалою від 1 до 10, де “1” означає,
що Ви повністю згодні з твердженням зліва, а “10” – повністю згодні
з твердженням справа.”,%**

<i>Більшою мірою згодні з твердженням зліва</i>		<i>Вагаються</i>		<i>Більшою мірою згодні з твердженням справа</i>	
Люди самі повинні нести більше відповідальності за те, щоб себе забезпечити	26	24	50	Держава повинна нести більше відповідальності за те, щоб усі громадяни були забезпечені	
Кожна людина повинна нести відповідальність за своє пенсійне забезпечення	16	21	63	Держава повинна нести відповідальність за пенсійне забезпечення громадян	
Кожна людина повинна нести відповідальність за забезпечення себе житлом	23	23	54	Держава повинна нести відповідальність за забезпечення всіх громадян житлом	
Конкуренція це добре. Вона стимулює людей напружено працювати та розвивати нові ідеї	48	24	28	Конкуренція шкідлива. Вона пробуджує в людях їх найгірші якості	
Потрібно бути вкрай обережним при прийнятті рішень, які сильно змінюють життя	31	29	40	Без рішучих дій неможливо нічого домогтися	

Таблиця 34

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Чи відчуваєте Ви себе спроможним займатися підприємницькою діяльністю?“, %**

Вважаю себе неспроможним займатися підприємницькою діяльністю	45
В цілому відчуваю себе спроможним, але потребую поглиблення знань та набуття навичок у цій сфері	24
Так, відчуваю себе цілком спроможним	22
<i>Важко відповісти</i>	9

Таблиця 35

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Що утримує Вас від започаткування власного бізнесу?“, %
(Сума відповідей більше 100 %, тому що респондент міг обрати декілька варіантів відповіді)**

Відсутність початкового капіталу	58
Відсутність необхідних знань та навичок	26
Корупція органів влади та контролюючих органів	19
Відсутність власної ідеї	18
Несприятливе законодавство	17
Високі податки	16
Я не хочу ризикувати	13
Складна процедура реєстрації	9
Я вже маю власну справу	7
Обмежений доступ та непривабливі умови отримання кредитів	6
Низький рівень інформації	6
<i>Інше</i>	12

Таблиця 36

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Що, на Вашу думку, найчастіше спонукає підприємців займатися
підприємницькою діяльністю?“, %
(Сума відповідей більше 100 %, тому що респондент міг
обрати декілька варіантів відповіді)**

Прагнення до забезпечення високого рівня власного добробуту	75
Прагнення до самостійності та незалежності в діях	37
Безробіття, неможливість працювати за колишнім місцем роботи	35
Прагнення мати пристойний імідж, соціальний статус у суспільстві	25
Потреба в реалізації своїх здібностей	22
Це властивість характеру, потяг душі	17
Прагнення до легкої праці, що дає значні та швидкі результати	16
Потреба зробити кар'єру	15
Інтерес до економічної творчості, інноваційної діяльності, новинок	14
Прагнення влади	10
Прагнення принести користь суспільству	4
Інша відповідь	1
Важко відповісти	3

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОПИТАНИХ, %

Вік:

18 – 28 років	23
29 – 39 років	22
40 – 49 років	22
50 – 59 років	15
60 – 70 років	18

Стать:

Чоловіча	47
Жіноча	53

Освіта:

Початкова освіта (менше 9 класів)	3
Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	7
Повна загальна середня (або професійно-технічна) освіта (11 класів тощо)	36
Базова вища освіта (технікум, ВНЗ I–II рівнів акредитації)	27
Повна вища освіта (ВНЗ III–IV рівнів акредитації)	27

Сімейний стан:

Неодружений/неодружена	17
Одружений/одружена	65
Удівець/удова	9
Перебуваю в незареєстрованому шлюбі	3
Розлучений/а (розлучення оформлене офіційно)	5
Ми розійшлися, але розлучення не оформили	1

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Соціальний статус:

Керівник підприємства, установи			2
Керівник підрозділу підприємства			3
Підприємець			6
Спеціаліст технічного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою			6
Спеціаліст із природничих наук з вищою або середньою спеціальною освітою			2
Спеціаліст гуманітарного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою			9
Військовослужбовець, службовець СБУ, МВС			1
Кваліфікований робітник			15
Службовець			6
Некваліфікований робітник			5
Робітник сільського господарства			1
Фермер, орендар			0
Учень, студент			5
Домогосподарка			6
Пенсіонер:			23
	<i>не працюючий</i>	18	
	<i>працюючий</i>	5	
Непрацездатний (в тому числі інваліди)			2
Непрацюючий (але не зареєстрований як безробітний)			5
Офіційно зареєстрований безробітний			1
<i>Інше</i>			2

До якої національності Ви себе відносите?

Українець/ка	80
Росіянин/ка	17
<i>Інша</i>	3

Якою мовою Ви, як правило, спілкуєтеся в сім'ї?

Українською	41
Російською	36
Українською та російською однаковою мірою	22
<i>Іншою</i>	1

Тип поселення:

Обласний центр	29
Місто	40
Село	31